

‘Lingua interrupta’

Els problemes per a accedir a l'ensenyament en la llengua pròpia augmenten a cada etapa educativa, al País Valencià. Les dificultats d'infantil i primària es multipliquen a secundària, els programes formatius i la universitat. En fem una repassada, bo i resseguint algunes comarques.

Al País Valencià, el català a l'escola naix, creix i mor de seguida. Ni tan sols arriba a l'adolescència, de la salut tan feble que presenta. Els qui estudien infantil en la llengua del país són més que els qui ho fan en primària, i aquests, al seu torn, encara són molts més que no els qui ho poden fer a secundària i batxillerat. Finalment, a la universitat, només uns quants privilegiats poden matenir-la com a vehicular.

Les dificultats a partir de secundària s'agreugen a l'ensenyament privat i concertat, en què el nombre d'alumnes en català tendeix cap a la irrellevància o, pitjor encara, cap a la inexistència: cap centre d'aquest tipus de poblacions tan importants com Alacant, Elx, Benidorm, Sagunt, Alcoi, Paterna, Sant Vicent del Raspeig, Vila-real, Alzira, Ontinyent o Petrer no inclou places d'educació en català a partir dels 12 anys. I a València i Castelló de la Plana, el percentatge és irrisori: pels volts del 5%.

El problema de base és la catalogació del professorat, que existeix a primària però no a l'ESO i el batxillerat: la conselleria disposa d'un registre en què consta la capacitat lingüística de cada mestre de primària, però no en té cap de semblant de secundària endavant, un problema que tampoc no s'ha resolt amb l'aprovació del nou decret de plurilingüisme. Segons Vicent Moreno, president d'Escola Valenciana, “s'ha perdut l'ocasió d'especificar que tots els llocs de treball estiguen catalogats en valencià, tot i que vam insistir-hi

durant les converses dels últims mesos. En moltes ocasions els equips directius tenen molt clar això de la llengua, però els esforços normalitzadors se'n van en orris si la conselleria els envia un professor sense les competències lingüístiques necessàries”. Tomàs Llopis, de la secció d'ensenyament d'Acció Cultural del País Valencià, afegeix que “la no inclusió de la catalogació demostra el menyspreu dels successius governs envers el valencià. No pot entrebancar-se l'ensenyament en l'idioma propi perquè l'administració no compleisca amb la seua obligació”.

El resultat és que, fins ara, si fa no fa el 50% dels alumnes d'infantil –de 3 a 6 anys– matriculats en centres públics rebien un dels dos programes d'ensenyament en català (el Programa d'Ensenyament en Valencià o el Programa d'Immersion Lingüística), davant el 45% que ho podien fer a primària –de 6 a 12 anys–, el 38% que seguien els estudis en català a secundària –de 12 a 16 anys–, el 23% que únicament podien fer igual al batxillerat –de 16 a 18 anys– i del mínuscul 6% que mantenien aquesta llengua als cicles formatius, l'antiga FP.

Els índexs en qüestió són testimonials als centres concertats i privats, on estudiaven tres de cada deu alumnes del País Valencià: en aquest cas tenen com a vehicular el català un 9% dels alumnes d'infantil, un 7% dels de primària, un 5% dels que fan l'ESO i un 0,2% dels matriculats en batxillerat. De cicles formatius, cap ni un no hi és matriculat.

EFE

I a la universitat, la Jaume I n'és la capdavantera, amb un 20% d'estudiants en català. Les dues de València –la UV i la UPV– es mouen entre el 10% i el 20%, mentre la d'Alacant i la d'Elx ni tan sols no arriben a aquestes xifres.

Caiguda en picat. Com més al sud, la situació es complica encara més. Als centres públics de Dénia (Marina Alta), el curs 2011-2012 s'estudiava en la llengua pròpia a 40 de les 71 aules de primària. A Benidorm (Marina Baixa), a 45 de les 143 que hi havia. A Alacant, tan sols a 69 de les 500, i a Elx (Baix Vinalopó), 113 d'un total de 512. Als privats la situació era pèssima tant a Benidorm com a Elx –cap línia en valencià a l'ensenyament primari–, únicament sis de 357 a Alacant i divuit de 42 a Dénia.

Pel que fa a secundària, i només als centres públics, les xifres a l'engròs de totes quatre poblacions ens serveixen per a fer-nos una idea de la situació actual. El curs 2011-2012, a Alacant, 15.923 alumnes impartien l'ensenyament en castellà, 622 en català i 592 en programes mixtos. A Elx, n'eren 11.285 en castellà, 998 en català i 400 en mixtos. A Benidorm, 3.314 en castellà, 389 en català i 366 en programes mixtos. I a Dénia, la més septentrional, 1.753 estudiaven en castellà, 512 en immersió en català i 230 en algun programa mixt. Unes dades preocupants que a la branca privada, on la llengua pròpia pràcticament no hi és, resulten impensables. Al País Valencià, vora el 94% dels alumnes que tenen el català com a vehicular estan matriculats en un centre públic. Menys de l'1% està inscrit en un centre privat, i la resta, en un de concertat.

A la ciutat de València, per exemple, els estudiants de primària –de públics i de privats– que reben les classes en català no arriben al 20%, gairebé el doble que el 10% de secundària, però, i quatre vegades més que no el 5% que completen el batxillerat en la llengua del país.

Desitjos i realitat. Malgrat tot, estar matriculat en un programa d'immersió en un centre públic no és cap garantia. En dona fe Julià Pérez, de Benimaclet, pedania del nord de València.

La seua filla de 13 anys comença enguany 2n de l'ESO a l'institut de

Benimàmet. I, com sempre, s'ha matriculat en un programa d'immersió. “Sabíem que el batxillerat havia de ser en castellà, però no que ens passaria açò al segon curs de l'ESO”, explica Julià.

Què ha passat, doncs? El juny passat, en recollir la llista de llibres del curs següent, n'hi havia un –el de ciències de la natura– que era en castellà, una cosa que els va estranyar bastant. A través de la presidenta de l'AMPA, María Jesús Such, van poder contactar amb el director, que els va confirmar que no es tractava de cap errada.

El setembre, en retornar a l'institut, ja no sols n'era una, l'assignatura que no impartien en l'idioma escollit. Perquè “el mestre de matemàtiques, valencianoparlant, ens va demanar que canviàrem el llibre –que havíem adquirit en valencià, tal com ens havien dit al juny– per la versió castellana”. El motiu, que “la majoria dels alumnes de la classe, malgrat estar matriculats en la línia, són castellanoparlants, i que la terminologia de la matèria recomanava d'impartir-la en aquella llengua”.

A la fi, el mestre s'expressa en castellà, però “ha permès” que els alumnes mantinguen el llibre que ja havien comprat i els ha suggerit “que poden fer els exàmens en valencià, quan realment són tot números”. El director del centre ha dit als pares que tenen el dret de queixar-se, però que el mestre pot expressar-se tal com vulga, i que ell no disposa de prou recursos per a dur-ne uns altres.

Julià no se'n sap avenir. A Benifaió (Ribera Alta), d'on és natural la seua dona, “el 90% parlen en valencià, però només una tercera part dels alumnes de secundària poden estudiar en la seua llengua”. I a Boicarent, un altre cas que coneix bé, “tothom s'hi expressa amb normalitat, però a l'ESO la meitat dels xiquets reben les classes en castellà”. “És del tot incompreensible”, es plany.

I Such, la directora de l'AMPA, encara hi posa més dramatisme: “Al programa d'ensenyament en valencià (PEV), de les matèries importants, els alumnes tan sols fan història i valencià en la llengua que han triat. Ella, però, no se n'ha de preocupar. Els seus fills ja cursen el batxillerat, i a l'etapa preuniversitària, tot és en castellà.

Víctor Maceda